

Podklady na jednání RVPPK dne 30. března 2017 – Specifické projekty prevence kriminality v prostředí sociálně vyloučených komunit za rok 2016 MV ČR

Asistent prevence kriminality

Specifickým projektem zvyšujícím bezpečí v sociálně vyloučených lokalitách, působícím preventivně proti extremismu a motivujícím samosprávu i občany k hledání pozitivních řešení problémů je projekt Asistent prevence kriminality, který od září roku 2009 úspěšně realizuje odbor prevence kriminality MV (od 1. 6. 2015 je organizačně začleněn do OBPPK) v celé ČR.

Asistent prevence kriminality je nejúspěšnějším a nejžádanějším projektem prevence kriminality v sociálně vyloučených lokalitách, který má prokazatelně pozitivní výsledky a dopady na zvýšení veřejného pořádku a bezpečí v problémových lokalitách a na zaměstnanost dlouhodobě a obtížně zaměstnatelných osob včetně Romů. Projekt „Asistent prevence kriminality“ (dále jen „APK“) lze navíc vyhodnotit jako nejúspěšnější od roku 1996, tedy od počátku dotačního titulu na Program prevence kriminality.

Jeho primárním cílem je snížení počtu spáchaných trestných činů a přestupků (obecně protiprávního jednání) v sociálně vyloučené lokalitě, či lokalitě ohrožené sociálním vyloučením, zajištění vymahatelnosti práva, prevence sousedských sporů, bagatelní a latentní protiprávní činnosti, kterou Policie ČR a obecní policie v rámci sociálně vyloučených lokalit velmi obtížně řeší, a změna negativního pohledu majoritní společnosti na osoby sociálně vyloučené. Vybraný asistent je po základní profesní přípravě zaměstnán v rámci obecní policie obce a podílí se na zvýšení bezpečnosti, dodržování veřejného pořádku a prosazování základních bezpečnostních standardů nejen v sociálně vyloučených lokalitách, ale v rámci celé obce.

Asistent je zaměstnancem samosprávy zařazeným v obecní policii ve smyslu zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů (není strážníkem ani čekatelem). Podílí se na prevenci kriminality v obci, přispívá k ochraně a bezpečnosti osob a majetku, předchází možnému protiprávnímu jednání svou přítomností a zejména svými komunikačními schopnostmi, vystupuje jako mediátor možných sousedských sporů, monitoruje dodržování čistoty veřejných prostranství, pomáhá ostatním občanům v sociálně vyloučené lokalitě. Při své činnosti je asistent řízen konkrétním strážníkem v roli mentora, se kterým úzce spolupracuje. Na úspěšnosti projektu se podílí i jednotlivá pracoviště Policie ČR v příslušných lokalitách.

Konkrétní asistenty vybírá odborná komise, která je složena ze zástupců samosprávy, obecní policie, Policie ČR a často také koordinátora (poradce) pro romské záležitosti (kraje, obce) či zástupce v lokalitě působících významných neziskových organizací a zástupce Ministerstva vnitra ČR.

O úspěchu projektu svědčí i celková čísla o jejich využívání. Po pilotní realizaci projektu v roce 2009 bylo již v roce 2010 v rámci ČR 38 asistentů působících v 10 obcích, v roce 2016 pak celkem působilo ve 47 obcích v rámci celé ČR 121 asistentů prevence kriminality podpořených z rozpočtu Ministerstva vnitra v rámci Programu prevence kriminality ve výši 25 529 000,- Kč.

Další APK pak působí v rámci ČR i z jiných zdrojů, než jsou prostředky zajišťované Ministerstvem vnitra (např. z podpory úřadů práce, z vlastních rozpočtů obcí či z evropských projektů v rámci Operačního programu zaměstnanost).

V roce 2014 byla vytvořena obsáhlá „Metodika výběru, přípravy a činnosti asistenta prevence kriminality“, která je v redukované podobě zveřejněna na internetu MV (<http://www.mvcr.cz/clanek/seznam-metodickych-doporuceni-vyzvy-programu-prevence-kriminality-na-rok-2015.aspx>), která je stále metodologickým základem činnosti APK dotovaných z jakýchkoliv finančních prostředků.

V průběhu hodnoceného období bylo uspořádáno mnoho společných aktivit obcí realizujících projekt APK se zástupci MV a dalšími odborníky ke sdílení příkladů úspěšné praxe ve zvyšování bezpečí v sociálně vyloučených a problémových lokalitách. APK se stal zcela inovativním preventivním projektem nejen v poměrech České republiky. Zájem o projekt projevil např. Slovensko, Rumunsko, Maďarsko a Norsko.

Tabulka počtu podpořených dílčích projektů prevence kriminality Asistent prevence kriminality v letech 2010 – 2016 a celková výše přiznaných finančních dotací z Programu prevence kriminality

Rok	Počet podpořených obcí	Počet APK**	Výše přiznané dotace
2010	10	38	3 876 000 Kč
2011	16	104	3 423 000 Kč
2012	21*	37	5 328 000 Kč
2013	38*	90	13 360 000 Kč
2014	64*	127	17 644 000 Kč
2015	58*	175	22 656 000 Kč
2016	47	121	25 529 000 Kč

*Poznámka: u počtu podpořených obcí označených * je započítána pouze dotace z Programu prevence kriminality bez evropských projektů; u počtu APK ** jsou počítáni APK pouze z národních dotací (tyto počty však nelze s počty APK podpořených z ESF OP LZZ sčítat, protože někteří APK jsou v jednom roce podpoření, jak z ESF OP LZZ, tak z Programu prevence kriminality, např. když projekt ESF OP LZZ netrval celý kalendářní rok).*

○ **Užší spolupráce MV ČR a ÚP ČR přispívá k větší podpoře APK**

Vyšší šance na trhu práce pro dlouhodobě nezaměstnané uchazeče a větší bezpečnost a zajištění veřejného pořádku – to vše přináší užší spolupráce Ministerstva vnitra ČR (MV ČR) a Úřadu práce ČR (ÚP ČR) v rámci Memoranda o vzájemné spolupráci. To bylo společně podepsáno 14. března 2016.

Cílem memoranda je zvýšit zaměstnanost, bezpečnost a veřejný pořádek podporou tvorby pracovních příležitostí v rámci míst asistentů prevence kriminality (APK) v obcích a městech ČR s vysokým podílem trestné a jiné protispolečenské činnosti, v oblastech se zvýšeným počtem vyloučených lokalit a zároveň s vysokým podílem nezaměstnaných osob. Memorandum navazuje na projekt, který v letech 2010–2014 realizovaly samosprávy. To vše v souladu s hlavními principy schválené „Metodiky výběru, přípravy a činnosti asistenta prevence kriminality“ a „Národní soustavou povolání“ a za metodického vedení gestora projektu (MV ČR).

Prostřednictvím svých regionálních pracovišť a konzultantů vytipují obě strany vhodné lokality a na základě znalosti konkrétního regionu vypracují seznam požadavků, které by měl asistent prevence kriminality splňovat. Úřad práce ČR pak na jejich základě vyhledá v evidenci vhodné kandidáty, kteří absolvují výběrové řízení na takové místo. Asistenti prevence kriminality, které podporuje Úřad práce ČR, musí na svých pozicích zaměstnanců obecní či městské policie a města dodržovat závaznou Metodiku APK vydanou Ministerstvem vnitra.

Součástí společně podepsaného memoranda je deklarace, která umožňuje využívat v roce 2016 na podporu APK také prostředky Úřadu práce ČR. V praxi to znamená rozšíření

stávající spolupráce a zavedení systematické podpory této aktivity, navíc pod metodickým vedením a ve větším rozsahu.

Podle informací z GR ÚP jich úřady práce takto evidují ke konci prosince 2016 celkem 346 ve 131 obci.

Domovník – preventista

Dalším projektem, který se snaží reagovat na konkrétní potřeby obcí a měst s cílem pozitivně ovlivnit situaci především v sociálně vyloučených lokalitách (uplatnitelný je však univerzálně) a úzce souvisí s projektem APK, je preventivní projekt „Domovník – preventista“ (dále jen „DP“), který byl odpilotován v roce 2013 v pěti městech ČR: Rotavě, Obrnicích, Orlově, Frýdku-Místku a Břeclavi.

Od 1. července 2013 bylo zaměstnáno celkem 17 Domovníků s pomocí dotace MV v rámci Programu prevence kriminality, v roce 2014 bylo podpořeno vznik celkem **26 pracovních míst DP ve 12 obcích** celé ČR, v roce 2015 bylo celkem **23 DP v 11 obcích a v roce 2016 bylo podpořeno celkem 32 pozic DP ve 13 obcích ve výši 1 581 000,- Kč.**

Projektový záměr pilotního projektu prevence kriminality DP je přímou odpovědí na stávající potřeby obcí zvýšit bezpečnost a veřejný pořádek v domech a jejich bezprostředním okolí, posílit osobní odpovědnost občanů za dodržování bezpečnostních standardů, společenských norem a nastolit systém opatření v rámci triády situační prevence kriminality: bezpečný občan – bezpečný dům – bezpečná lokalita.

Vytvořením nové pracovní pozice domovníka pomáhá řešit stávající neutěšenou situaci v oblasti správy bytového fondu obce, zejména v sociálně vyloučených lokalitách, a současně výrazně napomáhá zvýšení bezpečnosti a veřejného pořádku v dané lokalitě tzv. „řízenou samosprávou“ domu. Občanům žijícím a bydlícím v sociálně vyloučených či rizikových lokalitách projekt ukazuje, že i v nich se může bydlet čistě, na vyšší sociální úrovni a bezpečně, a to za dodržování jasně definovaných pravidel chování. Projekt zároveň pomáhá řešit alespoň částečnou zaměstnanost osob dlouhodobě nezaměstnaných.

Základním předpokladem a podmínkou udělení dotace a realizace projektu DP jsou následující podmínky:

- Dům či domy jsou ve vlastnictví obce a DP bydlí (bude bydlet) v těchto domech či dokonale zná lokalitu, kde bude projekt pilotován;
- obec vybírá DP standardním výběrovým řízením z více uchazečů a jeho následná profesní příprava;
- vytvoření podmínek pro částečné zaměstnání DP minimálně na 6 měsíců v rámci DPP či déle na DPČ;
- součinnost s „okrskářem“ – strážníkem obecní policie a APK v dané lokalitě – pokud tam působí;
- koordinace obsahu, postupu, vzdělávání, supervize a výstupů z pilotního projektu DP s odborem bezpečnostní politiky a prevence kriminality.

Cílem projektu je:

- Definovat pracovní pozici DP v systému bezpečnosti a veřejného pořádku;
- nastolit systém garantující dodržování základních bezpečnostních standardů v bytovém domě obce všemi nájemníky;
- snížit stávající rizika vandalizmu, pohybu a pobytu nepovolaných osob a rušení nočního klidu;

- vytvořit podmínky pro dlouhodobé udržení pořádku, společensky žádoucích vztahů a jednání;
- posílit odpovědnost nájemníků za péči, údržbu a užívání svěřeného majetku;
- umožnit alespoň částečnou zaměstnanost osob dlouhodobě nezaměstnaných.

Cílem MV je projekt dále rozšiřovat analogicky podle vzoru úspěšného projektu Asistent prevence kriminality. Tomuto též přispívá, nový evropský projekt vážící se k DP podpořený z prostředků Operačního programu zaměstnanost.

Dne 1. září 2016 se začal realizovat schválený preventivní projekt podporovaný z ESF OPZ s názvem „Domovník – preventista účinný nástroj sociálního začleňování a podpory sociálně situační prevence v obci“, registrační číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_029/0003723. Příjemcem podpory je odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality MV ČR s rozpočtem ve výši 25 505 307,36 Kč. Realizace projektu bude probíhat od 1. 9. 2016 do 31. 8. 2020.

Předmětem projektu je vytvoření nových účinných nástrojů pro sociální začleňování a boj s chudobou:

1. Nástroj pro sociální začleňování a boj s chudobou - "Metodika výběru, činnosti a přípravy Domovníků – preventistů"
2. Nástroje pro hodnotící a kvalifikační standardy nové pracovní pozice – "Hodnotící a kvalifikační standardy pracovní pozice Domovníků – preventistů"
3. Nástroj pro výběr obcí (minimálně 10 obcí v ČR po dobu 24 měsíců) – "Metodický standard pro výběr obcí zařazených do projektu OP Z Domovník – preventista". Metodický standard bude vycházet z obsahu Výzvy č. 29/2015. Zaručí mj. nemožnost kolize financování se všemi jinými, již vyhlášenými Výzvami (např. KOPSVL)

Na základě zpracování a uvedení do praxe těchto metodik a standardů vznikne v rámci Národní soustavy povolání (NSP) a Národní soustavy kvalifikací (NSK) nová pracovní pozice, která umožní osobám pocházejícím a žijícím v sociálně vyloučených lokalitách (SVL) nalézt své uplatnění na trhu práce, získat novou kvalifikaci, platnou po celé ČR a snadněji se začlenit mezi majoritu.

Zaměstnání 30 osob na pozici Domovník – preventista má v projektu 2 základní výstupy:

1. Zaměstnání 30 osob v posledních 24 měsících realizace projektu na pozici DP, včetně ověření zpracovaných metodik a standardů v praxi. Bez ověření v praxi by zpracování metodik a standardů a jejich následné zavedení do NSK a NSP nemělo význam.
2. Přenos získaných doporučení dalším městům/obcím, které mají problémy s bytovými jednotkami, resp. s nájemníky těchto bytových jednotek v SVL a nabídka tohoto inovativního způsobu prevence v praxi.

Hlavním cílem projektu je nastavení a ukotvení nově vzniklého účinného nástroje sociálního začleňování a podpory sociálně situační prevence v obci prostřednictvím ustavení pracovní pozice Domovník – preventista.

Díličními cíli projektu jsou:

1. Nastavení a zachování kontinuity pravidel pro sociální začleňování a boj s chudobou - vytvoření nového účinného nástroje "Metodika výběru, činnosti a přípravy Domovníků – preventistů" – pomocí nové Metodiky se vytvoří nový účinný nástroj pro sociální začleňování a boj s chudobou, který bude specifikovat konkrétní podmínky výběru, způsob činnosti v oblasti prevence nejen v oblasti dodržování Domovního řádu, údržby bytového fondu, standardů bezpečnosti, ale i podmínek veřejného pořádku v okolí ubytovacího zařízení. Zvláštní pozornost bude věnována zpracování podrobných

Metodických pokynů a Pracovních listů pro vedoucí – guaranty a patrony Domovníka – preventisty a pro tuto cílovou skupinu v jednotlivých typových situacích.

2. Vytvoření hodnotících a kvalifikačních standardů nové pracovní pozice Domovník – preventista.
3. Zpracování nového metodického standardu pro výběr obcí zavádějící pracovní pozici Domovník – preventista.
4. Zaměstnat osoby z řad sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených na pracovní pozici Domovník – preventista. Ve spolupráci s vedením obcí bude zaměstnáno 30 osob na danou pozici v minimálně 10 obcích v ČR po dobu 24 měsíců. Nabídka nové pracovní příležitosti bude realizována v rámci výběrového řízení a v součinnosti s osobami působícími v oblasti prevence na místní úrovni, terénními sociálními pracovníky a Úřadem práce. Přednost při výběru budou mít osoby žijící v bytových jednotkách, ve kterých mají působit (ty musí být ve vlastnictví obcí), dodržující základní pravidla stanovená Domovním řádem, ochotné a schopné podílet se spolu s ostatními bezpečnostními složkami na dodržování bezpečnosti, veřejného pořádku v domě a mající neformální autoritu u ostatních nájemníků.

Cílovou skupinou projektu jsou:

- Osoby sociálně vyloučené a osoby sociálním vyloučením ohrožené
- Zaměstnanci veřejné správy, kteří se věnují sociální, rodinné nebo zdravotní problematice

Další, podrobnější informace lze nalézt na <http://www.mvcr.cz/clanek/domovnik-preventista.aspx>

Zpracoval: JUDr. Tomáš Koníček z odboru bezpečnostní politiky a prevence kriminality MV ČR, březen 2017